

Norsk Fyrforening

Øvre Slottsgate 2B

0157 Oslo

Innspill til ny Kulturmiljølov

Norsk Fyrforening håper en ny kulturmiljølov vil vektlegge den innsats som legges ned av frivillige for å bevare vår materielle og immaterielle kulturarv på en langt sterkere måte enn dagens lov. Vi imøteser også en styrking av eiere og brukeres stilling i lovverket.

Norsk Fyrforenings flere tusen frivillige medlemmer spiller en helt avgjørende rolle for å bevare norske fyrstasjoner og fyrlykter – både materielt og immaterielt. Slik dagens lovverk er utformet så bidrar den til en svekkelse av frivilligheten. En ny Kulturmiljølov må gi et sterkere vern for bevaring av kystkulturminnene og kystkulturmiljøet som fyrbevegelsen representerer.

En ny kulturmiljølov må etter Norsk Fyrforenings mening bidra til en mer hensiktsmessig og enklere forvaltning.

Norsk Fyrforening er opptatt av at kulturminnevern og kulturminneforvaltning samles i et departement. I dag er dette delt mellom flere departementer som ikke samhandler på kulturminneområdet. Dette bidrar til fragmentering og ansvarsfraskrivelse. Norsk Fyrforening mener dette naturlig burde ligge til Kultur- og likestillingsdepartementet.

Samtidig mener Norsk Fyrforening at sektoransvaret innen kultur- og miljøvernsektoren opprettholdes og styrkes i den forstand at de enkelte etatenes selvstendige ansvar for dokumentasjon, bevaring og formidling av egen kulturhistorie og kulturminner styrkes, og at det stilles krav om at de ulike etatene synliggjør sin ivaretagelse av forpliktelsene i form av egne budsjettposter. For Kystverkets vedkommende har budsjettmidlene til vern og vedlikehold av egne kulturminner aldri stått i forhold til de forpliktelsene etaten er juridisk pålagt i henhold til Kulturminneloven.

Norsk Fyrforening er også opptatt av at skillet mellom eier av kulturminne og frivilligheten kommer tydeligere frem i den nye loven. I dag er lovverket slik, at eier (Kystverket) av

fyrstasjonen, skyver ansvarsoppgaver over på frivilligheten. En lovregulering på dette området vil kunne frigjøre dugnadstimer til bedre ivaretagelse av kulturminnene.

Dagen Kulturminnelov verner et bestemt utvalg av kulturminner som har *nasjonal* verdi, selv om den i § 25 har en føre-var-bestemmelse av rivning/vesentlig endring av bebyggelser fra før år 1850. Norsk Fyrforening er av den mening at det store flertall av verneverdige kulturminner som har regional eller lokal verdi skal omfattes av den nye Kulturmiljøloven. Vi mener også den nye loven må gi et styrket vern av kulturminner som ikke er fredet av Riksantikvaren.

Den nye loven må også pålegge fylker og kommuner et større ansvar for å ta vare på kulturminner ved utarbeidelse av fylkeskommunale og kommunale reguleringsplaner. I dagens situasjon ser man ofte eksempler på at kulturvern til side settes ved utbygging av nye områder – i by som i bygd.

Norsk Fyrforening mener som Kulturvernforbundet, at lovutvalget viderefører flere av grunnelementer i dagens kulturminnelov. Dette gjelder særlig regelverket rundt arkeologiske automatiske fredete kulturminner som er både komplisert og skjørt og som på mange måter har fått «satt seg».

Norsk Fyrforening er av den oppfatning at en ny kulturmiljølov må omfatte alle typer materielle kulturminner – i motsetning til gjeldene lov.

En ny lov bør inneholde en hjemmel til å verne/frede alle typer løse kulturminner.

Norsk Fyrforening mener kulturmiljøloven må ivareta viktige verneverdier enkeltvis, kombinert eller samlet som kan begrunne fredning eller annet vern. I dag er det fagfolkene i kulturmiljøforvaltningen med støtte i academia som utarbeider fagverdiene.

Norsk Fyrforening mener en rekke bevaringsverdige fyrstasjoner burde ha vært fredet. Det bør i forarbeidene gis en klar kobling til immateriell kulturarv, hvor vern av et fast kulturminne nettopp kan begrunnes av behovet for å sikre/formidle en håndverks-, kunsthåndverks-, og/eller teknisk/industriell-metode. Kunnskapsverdien har tradisjonelt sett i forvaltningen hovedsakelig vært knyttet til objektet selv, og ikke fokusert på eiers ansvar for å bevare og videreføre kunnskap knyttet til ivaretagelsen av objektet. Dette perspektivet bør utvides og hjemle krav om bevaring av viktig kunnskap som en forutsetning for bevaring og formidling av kulturhistorien.

Opplevelsesverdi er den en verdi som har blitt mer fokusert de senere år. I valg mellom flere viktige bygninger kan nettopp denne verdien begrunne en fredning ut over objektets kilde- eller kunnskapsverdi, fordi bygningen har en plassering og/eller kvaliteter som tilsier at publikum bør få tilgang og oppleve kulturminnet.

Bruksverdi kan i seg selv ikke hjemle et vern. At kulturminnet fortsatt er i bruk, kan derimot støtte et vern. Det er viktig at vern kan støtte fortsatt, men om nødvendig også endret bruk. «Vern gjennom bruk» ble i sin tid lansert av Forbundet Kysten. I dag er begrepet mer og mer viktig for å understreke behovet for allianse med eiere og brukere for å sikre kulturminnet i fremtiden

Et viktig kulturminne/kulturmiljø, er i motsetning til arter og naturtyper, helt unikt. En art kan være sårbar og tiltak kan sikre at bestanden sikres. For kulturmiljøforvaltningen er det påkrevd å sikre at viktige kulturminner/kulturmiljøer, i alder, type og beliggenhet i hele landet sikres, ikke minst ut fra representativitet.

Norsk Fyrforening mener en nytt kulturmiljølov må legge et større ansvar på fylkeskommuner og kommuner. I dag har kommunene kun ansvar for kulturminner i eget eie, men ut over dette ikke noe forvaltningsansvar for kulturminner i egen kommune eller vern av disse. De fleste har heller ingen kompetanse på området. Uten kunnskap og oversikt går ofte kulturminner tapt i regulerings- og byggesaker.

Norsk Fyrforening ønsker at det lovfestes at kommunene plikter å utarbeide kommuneplaner, kommunedelplaner eller andre oversikter over verneverdige kulturminner og kulturmiljøer i kommunen.

Norsk Fyrforening støtter Kulturvernforbundets ønske om at lovutvalget vurderer en lovbestemmelse i den nye loven som pålegger offentlige myndigheter å sikre dokumentasjon og kunnskap om viktige håndverk og fagteknikker i tilknytning til fredete anlegg.

Norsk Fyrforening støtter Forbundet Kysten innspill om det særskilte behovet for å verne mer av vår kystbebyggelse; brygger, naust m.v. Fyrstasjonene og kystbebyggelsen er særlig utsatt for klimaendringer med vær og vind og tapes med en prosent på over 6 % hvert år. En slik fredningsbestemmelse vil ikke minst være viktig for denne type sårbare bygninger.

Norsk Fyrforbund støtter Kulturvernforbundets store bekymring over EUs nye direktiv for bygningers energi-ytelse (EBPD), 2021/802, som vil oppheve direktiv 2018/844/EU. Etter vårt syn vil det nye direktivet være skadelig for svært mye av vår verneverdige bebyggelse ved at alle bygninger som det ikke er gitt unntak for må oppgraderes til energiklasse E innen 2030. Vi står i fare for å miste mye av norsk bygningskultur.

Farsund, 31. januar 2023

Styreleder